

Z A K O N

O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZABRANI DISKRIMINACIJE

Član 1.

U Zakonu o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik RS”, broj 22/09) u članu 2. stav 1. tačka 1) posle reči: „polu” i zapete dodaje se reč: „rodu” i zapeta, a posle reči: „seksualnoj orijentaciji” i zapete dodaju se reči: „polnim karakteristikama, nivoom prihoda” i zapeta.

U tački 4) reči: „i drugu organizaciju kojoj je” zamenjuju se rečima: „drugu organizaciju, odnosno fizičko lice kojem je”.

Dodaje se tačka 5) koja glasi:

„5) poslodavac je domaće ili strano pravno i fizičko lice u javnom i privatnom sektoru, koje zapošljava ili radno angažuje jedno ili više lica, odnosno lice koje u državnom organu, organu autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave vrši prava i dužnosti poslodavca u ime Republike Srbije, autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave.”.

Član 2.

U članu 5. posle reči: „govor mržnje” dodaje se zapeta a reči: „i uznemiravanje i ponižavajuće postupanje” zamenjuju se rečima: „uznemiravanje, ponižavajuće postupanje i polno i rodno uznemiravanje i navođenje na diskriminaciju.”.

Dodaju se st. 2. i 3. koji glase:

„Segregacija je svaki akt kojim fizičko ili pravno lice razdvaja bez objektivnog i razumnog opravdanja druga lica ili grupu lica na osnovu ličnog svojstva iz člana 2. stav 1. tačka 1) ovog zakona. Dobrovoljno odvajanje od drugih lica na osnovu ličnog svojstva ne predstavlja segregaciju.

Oblik diskriminacije je i navođenje na diskriminaciju. Diskriminacija postoji ako se lice ili grupa lica navode na diskriminaciju davanjem uputstava kako da se preduzimaju diskriminatorni postupci ili navođenjem na diskriminaciju na drugi sličan način.”.

Član 3.

Član 7. menja se i glasi:

„Posredna diskriminacija postoji ako naizgled neutralna odredba, kriterijum ili praksa lice ili grupu lica stavlja ili bi mogla staviti, zbog njihovog ličnog svojstva, u nepovoljan položaj u poređenju sa drugim licima u istoj ili sličnoj situaciji, osim ako je to objektivno opravdano legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su primerena i nužna.”.

Član 4.

U članu 8. posle reči: „ličnog svojstva” i zapete briše se reč: „neopravdano” a reči: „ako su cilj ili posledica preduzetih mera neopravdani, kao i ako ne postoji srazmera između preduzetih mera i cilja koji se ovim merama ostvaruje” zamenjuju se rečima: „osim ako je to opravdano legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su primerena i nužna.”.

Član 5.

Naziv iznad člana 12. menja se i glasi: „Uznemiravanje, ponižavajuće postupanje, polno i rodno uznemiravanje”.

Član 12. menja se i glasi:

„Zabranjeno je uznemiravanje, ponižavajuće postupanje i polno i rodno uznemiravanje, koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva lica ili grupe lica na osnovu njihovog ličnog svojstva, a naročito ako se time stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće i uvredljivo okruženje.

Polno uznemiravanje je, u smislu ovog zakona, svako verbalno, neverbalno ili fizičko neželjeno ponašanje, koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva lica ili njegovog ličnog integriteta, a koje izaziva strah ili stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.”.

Član 6.

U članu 13. stav 1. tačka 1. reči: „seksualnog opredeljenja” zamenjuju se rečima: „seksualne orijentacije” a posle reči: „invaliditeta” dodaju se reči: „i starosnog doba”.

U tački 4. posle reči: „trgovina ljudima” i zapete dodaje se reč: „segregacija” i zapeta.

U tački 5. posle reči: „diskriminacija po osnovu dva ili više ličnih svojstava” dodaju se reči: „bez obzira na to da li se uticaj pojedinih ličnih svojstava može razgraničiti (višestruka diskriminacija) ili se ne može razgraničiti (intersekcijaska diskriminacija)” a brišu se zagrade i reči: „(višestruka ili ukrštena diskriminacija)”.

Član 7.

Član 14. menja se i glasi:

„Ne smatraju se diskriminacijom posebne mere uvedene radi postizanja pune ravnopravnosti, zaštite i napretka lica, odnosno grupe lica koja se nalaze u nejednakom položaju.

Posebne mere iz stava 1. ovog člana primenjuju se dok se ne postigne cilj zbog kojeg su propisane, ako zakonom nije drugačije propisano.

Poslodavci su dužni da preduzmu odgovarajuće mere ako je to potrebno u konkretnom slučaju u cilju obezbeđivanja pristupa, razumno prilagođenog radnog mesta, učešća, stručnog usavršavanja i napredovanja u poslu zaposlenih koji se nalaze u neravnopravnom položaju u odnosu na druge zaposlene, a naročito osoba sa invaliditetom, pripadnika nacionalnih manjina, žena, muškaraca, osoba drugačije seksualne orijentacije, rodnog identiteta, starijih osoba i drugih, osim ako bi ove mere predstavljale nesrazmeran teret za poslodavca. Ne smatra se da je teret nesrazmeran ako je umanjen primerenim merama javnih politika u oblasti rada i zapošljavanja.

Organ javne vlasti prilikom pripreme novog propisa ili javne politike od značaja za ostvarivanje prava socioekonomski ugroženih lica ili grupa lica donosi procenu uticaja propisa ili politike u kojoj procenjuje njihovu usaglašenost sa načelom jednakosti.

Procena uticaja naročito sadrži:

1) sveobuhvatan opis stanja u oblasti koja je predmet regulisanja sa posebnim osvrtom na socioekonomski ugrožena lica i grupe lica;

2) procenu neophodnosti i srazmernosti nameravanih izmena propisa sa aspekta poštovanja načela jednakosti i prava socioekonomski ugroženih lica i grupa lica;

3) procenu rizika za prava, obaveze i na zakonu zasnovane interese lica i grupa lica iz stava 3. ovog člana.”.

Član 8.

U članu 15. menja se stav 2. koji glasi:

„Zabranjeno je diskriminatorско postupanje službenog lica, odnosno odgovornog lica u organu javne vlasti u postupku zaštite prava lica pred sudovima i organima javne vlasti.”.

Član 9.

Naziv iznad člana 20. menja se i glasi: „Diskriminacija na osnovu pola, roda i rodnog identiteta”.

U članu 20. stav 1. reči: „načelu ravnopravnosti polova” menjaju se rečima: „načelu rodne ravnopravnosti”.

U stavu 2. prva rečenica menja se i glasi:

„Zabranjeno je uskraćivanje prava ili javno ili prikriveno priznavanje pogodnosti u odnosu na pol, odnosno rod i rodni identitet ili zbog promene pola, odnosno prilagođavanja pola rodnom identitetu, kao i zbog trudnoće, porodijskog odsustva, odsustva radi nege deteta ili posebne nege deteta.”.

U drugoj rečenici stava 2. nakon reči: „s obzirom na pol” i zapete dodaju se reči: „odnosno rod i rodni identitet” i zapeta.

Član 10.

U članu 22. stav 2. posle reči: „zdravstvenom stanju” i zapete dodaju se reči: „invaliditetu, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, polnim karakteristikama, etničkom poreklu, nacionalnoj pripadnosti” i zapeta.

Član 11.

U članu 23. u stavu 2. reč: „Stari” zamenjuje se rečju: „Stariji”.

Posle stava 2. dodaje se stav 3. koji glasi:

„Različito postupanje na osnovu starosnog doba ne smatra se diskriminacijom ukoliko je objektivno i razumno opravdano legitimnim ciljem, a posebno legitimno utvrđenom politikom zapošljavanja, ciljevima tržišta rada, dodatnog obrazovanja i obuke, odnosno stručnog usavršavanja, i ako su načini ostvarivanja tog cilja primereni i nužni, kao što su:

1) postavljanje posebnih uslova za zapošljavanje, obavljanje poslova i dodatno obrazovanje, odnosno stručno osposobljavanje i usavršavanje, uključujući i uslove u pogledu zarade i prestanka radnog odnosa, za omladinu, starije i lica koja imaju obavezu izdržavanja ili staranja, a sa ciljem podsticanja njihovog uključivanja na tržište rada ili obezbeđivanja njihove zaštite;

2) određivanje minimalnih uslova u pogledu starosnog doba, radnog iskustva ili godina službe za pristup zapošljavanju ili obezbeđivanju određenih prednosti u vezi sa zapošljavanjem;

3) određivanje najviše starosne granice za popunjavanje radnih mesta, koja se zasniva na zahtevima vezanim za dodatno obrazovanje, odnosno stručno osposobljavanje i usavršavanje za određeno radno mesto ili na potrebi za razumnom dužinom radnog staža pre ispunjavanja uslova za ostvarenje prava na penziju.”.

Član 12.

Posle člana 27. dodaje se naslov iznad člana 27a koji glasi: „Diskriminacija u oblasti stanovanja” i član 27a koji glasi:

„Diskriminacija u oblasti stanovanja postoji ako se na osnovnu ličnog svojstva lica ili grupe lica uskraćuje ili otežava pristup programima stambene podrške, odbije ostvarivanje prava iz oblasti stanovanja, za omogućavanje pristupa programima stambene podrške traži ispunjenje uslova koji se ne postavljaju drugim licima ili grupi lica, odnosno ako se u pristupu programima stambene podrške neopravdano omogući prvenstvo drugom licu ili grupi lica.

Diskriminacija u oblasti stanovanja postoji i kada pravno ili fizičko lice na osnovu stvarnog, odnosno pretpostavljenog ličnog svojstva iz člana 2. stav 1. tačka 1) ovog zakona odbije zaključenje ugovora o zakupu, odnosno korišćenju stambene jedinice.”.

Član 13.

U članu 30. posle stava 7. dodaje se novi stav 8. koji glasi:

„Narodna skupština započinje postupak izbora novog Poverenika tri meseca pre isteka mandata Poverenika. Do izbora novog Poverenika funkciju Poverenika obavlja Poverenik kome ističe mandat.”.

Dosadašnji stav 8. postaje stav 9.

Član 14.

U članu 32. posle stava 5. dodaje se novi stav 6. koji glasi:

„Poverenik bira jednog od pomoćnika koji će ga zamenjivati u slučaju njegove odsutnosti ili sprečenosti da obavlja poslove.”.

Dosadašnji st. 6–9. postaju st. 7–10.

Član 15.

Član 33. menja se i glasi:

„Poverenik:

- 1) licu koje smatra da je pretrpelo diskriminaciju pruža informacije i savetuje ga nepristrasno i nezavisno o ostvarivanju prava i zaštiti od diskriminacije;
- 2) postupa po pritužbama zbog diskriminacije, daje mišljenja i preporuke u konkretnim slučajevima i izriče mere u skladu sa članom 40. ovog zakona;
- 3) podnosi tužbe iz člana 43. ovog zakona, zbog povrede prava iz ovog zakona, u svoje ime, a za račun diskriminisanog lica, uz saglasnost tog lica, osim kada je u pitanju grupa lica ukoliko postupak pred sudom po istoj stvari nije već pokrenut ili pravnosnažno okončan;
- 4) podnosi zahtev za pokretanje prekršajnog postupka zbog povrede odredaba kojima se zabranjuje diskriminacija;
- 5) podnosi godišnji i poseban izveštaj Narodnoj skupštini o stanju u oblasti zaštite ravnopravnosti;
- 6) upozorava javnost na najčešće, tipične i teške slučajeve diskriminacije;
- 7) prati sprovođenje zakona i drugih propisa, inicira donošenje ili izmenu propisa i daje mišljenje o odredbama nacрта zakona i drugih propisa u cilju unapređenja ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije;

8) uspostavlja i održava saradnju sa organima javne vlasti i organizacijama na teritoriji Republike Srbije, regionalnim, odnosno međunarodnim i drugim telima, organima i organizacijama nadležnim za ostvarivanje ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije;

9) upućuje preporuke mera organima javne vlasti i drugim licima za ostvarivanje ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije;

10) saraduje sa udruženjima, koja imaju interes za učešće u borbi protiv diskriminacije;

11) organizuje, odnosno sprovodi nezavisna istraživanja iz oblasti unapređenja ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije i objavljuje stručne publikacije, obaveštenja i informacije iz oblasti unapređenja ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije;

12) obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom.”.

Član 16.

U članu 35. na kraju stava 3. dodaje se rečenica koja glasi:

„Udruženje ili organizacija koja se bavi zaštitom ljudskih prava može podneti pritužbu u ime grupe lica čije je pravo povređeno i bez saglasnosti pojedinaca koji čine tu grupu, ukoliko se povreda odnosi na neodređeni broj lica društvene grupe koje povezuje neko lično svojstvo iz člana 2. stav 1. tačka 1) ovog zakona.”.

Stav 4. menja se i glasi:

„U ime i uz saglasnost lica čije je pravo povređeno, pritužbu može podneti i inspekcija u skladu sa zakonom kojim se uređuje oblast inspekcijuskog nadzora”.

Član 17.

Član 36. menja se i glasi:

„Poverenik ne postupa po pritužbi:

- 1) ako utvrdi da nije nadležan;
- 2) ako podnosilac pritužbe u ostavljenom roku nije otklonio nedostatke u pritužbi;
- 3) ako je postupak pred sudom po istoj stvari pokrenut ili pravnosnažno okončan;
- 4) u slučaju smrti podnosioca pritužbe ili brisanja iz registra ako je u pitanju pravno lice;
- 5) ako je očigledno da nema povrede prava na koju podnosilac ukazuje;
- 6) ako je u istoj stvari već postupao u skladu sa članom 33. ovog zakona, a nisu podneti novi dokazi;
- 7) ako se utvrdi da je zbog proteka vremena nemoguće postići svrhu postupanja;
- 8) ako je postupak postizanja sporazuma uspešno okončan;
- 9) ako je podnosilac pritužbe odustao od pritužbe;
- 10) u drugim slučajevima propisanim zakonom.

U svim slučajevima, osim u slučaju iz tačke 4) stav 1. ovog člana, Poverenik će pismeno obavestiti podnosioca pritužbe.”.

Član 18.

Član 37. menja se i glasi:

„Ukoliko su ispunjeni uslovi za dalje postupanje po pritužbi Poverenik dostavlja pritužbu licu protiv koga je podneta, u roku od 15 dana od dana prijema uredne pritužbe.

Poverenik utvrđuje činjenično stanje uvidom u sve dokaze koji su od značaja za postupanje i odlučivanje i uzimanjem izjave od podnosioca pritužbe, lica protiv kojeg je pritužba podneta, kao i drugih lica.

Ukoliko je lice protiv kojeg je pritužba podneta otklonilo posledice postupanja koje je bilo razlog podnošenja pritužbe, a podnosilac pritužbe je saglasan da su posledice otklonjene, Poverenik ne postupa dalje po pritužbi.

Saglasnost iz stava 3. ovog člana podnosilac pritužbe daje najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema dopisa Poverenika.

Ukoliko podnosilac pritužbe ne da saglasnost ili se u roku iz stava 4. ovog člana ne izjasni, Poverenik nastavlja postupak po pritužbi.”.

Član 19.

U članu 38. menjaju se naziv iznad člana i član, koji glase:

„Postizanje sporazuma

Član 38.

Poverenik, u toku postupka do donošenja mišljenja, može predložiti sprovođenje postupka pregovaranja radi postizanja sporazuma, u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak posredovanja u rešavanju sporova. Ovaj postupak je besplatan za podnosioca pritužbe pred Poverenikom.

U slučaju da postupak iz stava 1. ovog člana nije uspešno okončan u zakonom predviđenom roku, Poverenik nastavlja postupanje po pritužbi.”.

Član 20.

Posle člana 40. dodaju se čl. 40a i 40b sa nazivima, koji glase:

„Evidencija o zaštiti od diskriminacije

Član 40a

Poverenik vodi evidenciju o zaštiti od diskriminacije, koju čine podaci o:

- 1) predmetima nastalim u radu Poverenika;
- 2) anonimizovanim pravnosnažnim presudama i odlukama donetim u vezi sa diskriminacijom i povredom načela jednakosti koje sudovi dostavljaju Povereniku u skladu sa članom 40b stav 1. tačka 2) ovog zakona.

Poverenik je rukovalac podataka o ličnosti, koje obrađuje u okviru evidencije iz stava 1. tačka 1) ovog člana, a koji obuhvataju: ime, prezime, adresu, elektronsku adresu, kao i druge podatke o ličnosti koji su neophodni za postupanje Poverenika, naročito podatke, koji se odnose na lično svojstvo, odnosno pretpostavljeno lično svojstvo kao osnov diskriminacije iz člana 2. stav 1. tačka 1) ovog zakona.

Svrha vođenja evidencije iz stava 1. ovog člana je sagledavanje stanja u oblasti zaštite od diskriminacije.

Podaci iz evidencije iz stava 1. ovog člana vode se i čuvaju u elektronskom obliku u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti.

Dostavljanje presuda i odluka sudova

Član 40b

Sudovi su dužni da:

1) vode evidenciju o pravosnažnim presudama i odlukama donetim u parnicama za zaštitu od diskriminacije, o pravosnažnim presudama i odlukama donetim u prekršajnim postupcima zbog povrede odredaba kojima se zabranjuje diskriminacija i o pravosnažnim presudama i odlukama donetim u krivičnim postupcima za krivična dela koja su u vezi sa diskriminacijom i povredom načela jednakosti;

2) za prethodnu godinu, a najkasnije do 31. marta tekuće godine, dostave Povereniku anonimizovane pravosnažne presude i odluke donete u parnicama za zaštitu od diskriminacije, anonimizovane pravosnažnim presudama i odlukama donetim u prekršajnim postupcima zbog povrede odredaba kojima se zabranjuje diskriminacija i anonimizovane pravosnažne presude i odluke u krivičnim postupcima za krivična dela koja su u vezi sa diskriminacijom i povredom načela jednakosti.

Evidencija iz stava 1. tačka 1) ovog člana sadrži i podatke raščlanjene po osnovama diskriminacije, oblastima društvenih odnosa, vrste odluka, odredbe zakona na koje se povrede odnose i druge podatke od značaja za sagledavanje stanja u oblasti zaštite od diskriminacije.

Način vođenja evidencije sudova za presude i odluke iz stava 1. ovog člana i način njihovog dostavljanja Povereniku propisuje ministar nadležan za pravosuđe.”.

Član 21.

U članu 45. posle stava 2. dodaju st. 3. i 4, koji glase:

„Svaka stranka može koristiti podatke matičnih evidencija i administrativnih registara radi dokazivanja činjenica u pogledu kojih snosi teret dokazivanja.

Odredbe st. 1–3. ovog člana shodno se primenjuju i na postupak pred Poverenikom.”.

Član 22.

U članu 50. broj: „10.000” zamenjuje se brojem: „20.000”.

U članu 51. stav 2, članu 52. st. 3. i 4, članu 53. st. 1. i 3, članu 54. stav 2, članu 55. stav 3, članu 56. stav 2, članu 57. stav 2, članu 58. stav 2, članu 59. stav 2. i članu 60. stav 2. broj: „5.000” zamenjuju se brojem: „20.000”.

U članu 50, članu 51. stav 2, članu 52. st. 3. i 4, članu 53. st. 1. i 3, članu 54. stav 2, članu 55. stav 3, članu 56. stav 2, članu 57. stav 2, članu 58. stav 2, članu 59. stav 2. i članu 60. stav 2. broj: „50.000” zamenjuje se brojem: „100.000”.

U članu 51. stav 1, članu 52. st. 1. i 2, članu 53. stav 2, članu 54. stav 1, članu 55. st. 1. i 2, članu 56. stav 1, članu 57. stav 1, članu 58. stav 1, članu 59. stav 1. i članu 60. stav 1. broj: „10.000” zamenjuje se brojem: „50.000”.

U članu 51. stav 1, članu 52. st. 1. i 2, članu 53. st. 2, članu 54. stav 1, članu 55. st. 1. i 2, članu 56. stav 1, članu 57. stav 1, članu 58. stav 1, članu 59. stav 1. i članu 60. stav 1. broj: „100.000” zamenjuje se brojem: „500.000”.

Član 23.

U članu 55. stav 1. posle reči: „s obzirom na pol, odnosno” dodaju se reči: „rod, rodni identitet ili zbog promene pola”.

Član 24.

U članu 56. stav 1. posle reči: „seksualne orijentacije” dodaju se reči: „ili ih diskriminiše zbog seksualne orijentacije”.

Član 25.

U članu 57. stav 1. posle reči: „odnosno maloletnika prema” dodaju se reči: „zdravstvenom stanju, invaliditetu, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, polnim karakteristikama, etničkom poreklu, nacionalnoj pripadnosti” i zapeta.

Član 26.

U članu 59. stav 1. posle reči: „političkoj stranci” dodaju se reči: „ili sindikalnoj organizaciji”.

Član 27.

Podzakonski akt kojim se uređuje način vođenja evidencija pravnosnažnih presuda i odluka u parnicama za zaštitu od diskriminacije, pravnosnažnih presuda i odluka u prekršajnim postupcima zbog povrede odredaba kojima se zabranjuje diskriminacija i pravnosnažnih presuda i odluka u krivičnim postupcima za krivična dela koja su u vezi sa diskriminacijom i povredom načela jednakosti, kao i način njihovog dostavljanja Povereniku (član 40b stav 3. ovog zakona), donosi se u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 28.

Postupci započeti pre stupanja na snagu ovog zakona okončaće se po odredbama Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik RS”, broj 22/09) i opštih akata po kojima su započeti.

Član 29.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.